

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל
שניאורסאהן
מליובאוויטש

פורים-קטן

(יו"ל לקראת שבת פ' תצוה ה'תשפ"ב)

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק כו

(תרגום הפשוט)

יוצא לאור על ידי

„מכון לוי יצחק“

כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות ושמונים ושתיים לבריאה
שנת מאה ועשרים לכ"ק אדמו"ר מלך המשיח

לעילוי נשמת

מרת הינדא עטל בת הרה"ח ר' יעקב ע"ה שטרסברג
נפטרה ביום י"ב אדר ראשון ה'תשס"ו
ת. נ. צ. ב. ה.

*

נדפס ע"י חתנה ובתה

הרה"ת ר' שלום דובער הלוי וזוגתו מרת טובה שיחיו
ומשפחתם שיחיו לוין
* * *

לעילוי נשמת

האשה החשובה והחסודה מרת פייגל צפורה ע"ה
בת הרב ר' משה ע"ה ראפ
נפטרה ש"ק פ' תצוה, י"ג אדר ה'תשע"ג
ת. נ. צ. ב. ה.

*

נדפס ע"י בני משפחתה שיחיו

היי שותף בהפצת עניני "משיח וגאולה"!!!
להקדשות ולפרטים נוספים:
טל.: 753-6844 (718) או 934-7095 (323)
אימייל: info@torah4blind.org

Be A Partner
In Spreading *Inyonei Moshiach U'geulah*!!!
To Dedicate This Publication
In Honor Of Your Family Or A Loved One
For More Info. Call:
(718) 753-6844 or (323) 934-7095
or email: info@torah4blind.org

For this and other books on Moshiach & Geulah, go to:
<http://www.torah4blind.org>
To DEDICATE AN ISSUE IN HONOR OF A LOVED ONE, CALL (323) 934-7095

הכתובת להשיג השיחות באינטרנט:
<http://www.torah4blind.org>

פורים-קטן

פורים קטן – בסיום „אורח חיים“

בסוף שולחן ערוך אורח חיים מופיעות ההלכות של פורים (הלכות מגילה), ובסימן האחרון מדובר על הדינים של י"ד וט"ו אדר ראשון.

הסיבה לכך בפשטות היא, משום שב"טור" ובשולחן ערוך אורח חיים מופיעות ההלכות של מועדי השנה לפי סדר השנה, תפלת ראש חודש, ולאחר מכן ניסן – הלכות פסח – וכו', ולפי סדר זה נקבעו דיני פורים בסוף².

אמנם, י"ד וט"ו אדר ראשון קודמים בזמנם בשנה מעוברת לפורים שבאדר שני, אך למרות זאת מופיעים דינים אלו בסיום הלכות מגילה, כי הם אינם חלים בכל שנה, כי אם בשנה מעוברת בלבד, ומשום כך קודמים להם דיני הפורים החלים בכל שנה.

ועוד יש לומר, שפרטי הדינים של י"ד וט"ו אדר ראשון, ודין תענית והספד בהן³ הם תוצאה של המצוות והדינים של פורים. כלומר, ההלכות של י"ד וט"ו אדר ראשון – „אין נופלים על פניהם ואין אומרים מזמור יענך ה' ביום צרה ואסורים בהספד ותענית“⁴ – אינן נובעות מימים אלו כשלעצמם, אלא כתוצאה מימי הפורים ומקוים מצוות הפורים⁵ שבאדר שני.

ולכן הן מופיעות לאחר הלכות י"ד וט"ו אדר (סתם), שכן ההלכות שלפנינו באות כתוצאה⁶

של ימי הפורים העיקריים⁷ אשר חלים בשנה זו, המעוברת, באדר שני.

ברם, כל עניני התורה מדוייקים לחלוטין, כפי שניתן ללמוד בקל-חומר מעניני העולם, שכל דבר בעולם הוא בהשגחה פרטית ובכוונה מדוייקת, ולכן מובן, שהענין שדיני הפורים מופיעים בסיום חלק אורח חיים, והסיום בהם עצמם הוא דוקא בדיני פורים קטן⁸ – י"ד וט"ו אדר ראשון, אינו רק משום סדר המועדים, מן המוקדם אל המאוחר, או – באדר עצמו – מטעם תדיר כו', וממילא הם באים בסוף אורח-חיים, אלא יש בכך גם כוונה מיוחדת:

בכך שדוקא דינים אלו מהווים את הסיום וההותם של חלק אורח חיים מתבטא ענין בסדר „אורח חיים“, של האדם בכלל, כי „הכל הולך אחר החתום“⁹.

ב. שני תמידים

לכאורה, ניתן לבאר זאת באמצעות הסבר תוכנן של המילים האחרונות שבהן מסיים הרמ"א את חלק אורח חיים: „יש אומרים

ואולי י"ל כי לדעת הרמב"ם איסור הספד ותענית בי"ד אדר א' אינו תוצאה מפורים (י"ד וט"ו אדר ב') וממוצת היום (ראה המשך ההלכה: אנשי כפרים שהקדימו וקראו בשני כו' מותרים בהספד כו') כ"א חיוב שוה, חיוב עצמי מצד היום דאד"ר... וכפשוטו לשון הגמרא (מגילה שם) „אין בין ארבעה עשר שבאדר הראשון לי"ד שבאדר השני אלא כו' לענין הספד ותענית זה חוה שוין***, משא"כ לפי הטושו"ע צ"ל הכוונה, דשוין בהדין בפועל – ולא בסיבתו וטעמו. וראה צפע"נ לרמב"ם שם.

- 1) ס' תרצו.
- 2) ראה הקדמת הטור לאו"ח „החלק השלישי“.
- 3) הלשון בהכותרת לס' תרצו.
- 4) ל' המחבר שם.
- 5) וכדמודגש בטור שמביא הפ"י (גם דאביו הרא"ש – מגילה פ"א ס"ז – במשנה) בדברי הגמ' שם (ו, ב) דמה ששוין (י"ד אדר ואד"ש) בהספד ותענית, היינו דוקא כשקראנו המגילה וכו' ביום נראה להם לעבר השנה, אבל אם לא קראו המגילה מותרין בהספד ותענית – ראה ב"י וב"ח שם.
- 6) להעיר מלשון הרמב"ם הל' מגילה פ"ב הי"ג, ושני הימים אסורין בהספד ותענית באדר הראשון ובאדר* השני“.
- 7) ואולי י"ל כי לדעת הרמב"ם איסור הספד ותענית בי"ד

(**) אף שלא כתב החיוב להרבות באדר א' במשתה ושמחה – ראה תוד"ה ור"א מגילה שם. ר"ן מגילה שם. ועוד. (***) ראה ב"י בסוף הסימן, ומשום דיוני נס והצלה הס'.

להביא את 770 הביתה!

כל מי שהיה ב-770 אי פעם, זוכר בודאי את שלל

הקובצים והעלונים המחולקים בכל ליל שבת קודש

כעת ניתן להשיג את חלקם ברשת האינטרנט, אצלך בבית!

קבצים גרפיים וקבצי טקסט:

דבר מלכות: שיחות כ"ק אד"ש מה"מ מהשנים תנש"א-תשנ"ב.

יחי המלך: קונטרס שבועי, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.

המעשה הוא העיקר: לקט הוראות למעשה בפועל משיחות כ"ק אד"ש מה"מ (החל משנת תשמ"ח).

שיחת הגאולה: גיליון שבועי של ימות המשיח, בהוצאת „האגודה למען הגאולה האמיתית והשלימה“.

מעין חיי: גיליון שבועי לילדים, בהוצאת „מכון לוי יצחק“ בכפר חב"ד ב'.

האמונה הטהורה: גיליון שבועי בעניני אחרית הימים.

קבצים גרפיים בלבד:

לקוטי שיחות: שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ היו"ל לקראת כל שבת ב-770,

על-ידי „ועד להפצת שיחות“.

חדש לקוטי שיחות (מתורגם): שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ הנדפס בספרי

לקוטי שיחות, בהוצאת „מכון לוי יצחק“ בכפר חב"ד ב'.

להקהיל קהילות: גיליון שבועי מתורתו של משיח בעניני הקהלות בשבת,

בהוצאת צא"ח העולמית, ניו-יורק.

קבצי טקסט בלבד:

פנימיות: ירחון לבני הישיבות, בהוצאת מרכז את"ה בארץ הקודש.

ילקוט ניגונים: שתי חוברות על הניגונים שניגן וביאר כ"ק אד"ש מה"מ, בהוצאת קה"ת (תשנ"ב).

דרך הישרה: (אידיש) קונטרס מיוחד לילדים, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.

לעבן מיט דער צייט: (אידיש) קטעים לפרשת השבוע מתוך הספר, בהוצאת ישיבת

„אהלי תורה“, ניו-יורק.

דבר תורה: (אידיש) דף שבועי לילדים, היו"ל על-ידי מוסד חינוך „אהלי תורה“, ניו-יורק.

כמו-כן ניתן להוריד באתר את „קונטרס בית רבינו שבבבל“

ושיחת ש"פ שופטים התנש"א

מדור מיוחד לספרים וחוברות באנגלית בעניני גאולה ומשיח!

האתר מנוהל ע"י הרה"ת ר' יוסף-יצחק הלוי שגלוב

וכתובתו: <http://www.moshiach.net/blind>

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

כבודו עומד עליו ורואה במעשיו... מיד יגיע אליו היראה וההכנעה בפחד ה' יתברך ובושתו ממנו תמיד¹¹, והסיום, "וטוב לב משתה תמיד", הוא ענין השמחה.

שני ענינים אלו צריכים להיות אצל האדם באופן של "תמיד", בכל זמן – בכל עבודה¹⁶ שפועל היהודי צריך לחוש אצלו יראה והכנעה, וכן שמחה בעבודת ה', "עבדו¹⁷ את ה' ביראה, עבדו את ה' בשמחה¹⁸".

ג. פורים – המקור לשמחה כל השנה

לפי זה יש לבאר מדוע מסתיים חלק אורח חיים דוקא בהלכות (מגילה) פורים:

ידוע, שלכל סוג מיוחד של עבודה ה', יש זמן מסויים בשנה המתאים במיוחד לאופן זה של העבודה הרוחנית¹⁹, ומזמן זה נשאב כוח והשפעה בעבודת ה' באופן זה במשך השנה כולה.

וכך לגבי השמחה בעבודת ה': הכוח לשמחה בעבודת ה' במשך השנה כולה, "וטוב לב משתה תמיד", נשאב מימי הפורים, כי בימי הפורים מרבית בסעודה ובשמחה במדה הגדולה ביותר, יותר מכל חגי השנה, כפי שנפסק להלכה ב"טור²⁰ ובשלחן ערוך²¹, "מצווה להרבות בסעודות פורים", ו"חייב²² אינש לבסומי בפוריא עד דלא ידע...".

שחייב להרבות במשתה ושמחה בי"ד שבאדר ראשון ואין נוהגין כן, מכל-מקום ירבה קצת בסעודה כדי לצאת ידי המחמירים וטוב¹⁰ לב משתה תמיד".

ונאמר בספרים¹¹, שה"חתימה" של הרמ"א היא "מעין הפתיחה" של אורח-חיים: הפתיחה היא "שויתי ה' לנגדי תמיד"¹², והסיום הוא – "וטוב לב משתה תמיד, פעמיים "תמיד" כנגד "שני תמידין כסדרן"¹³ – "שנים ליום תמיד"¹⁴.

אחד ההסברים לכך הוא:

חלק אורח חיים עוסק במצווה ובהלכות שאדם צריך לקיימן יום יום ובמשך כל הימים – מעת קומו משנתו בבוקר עד זמן שכיבתו בלילה – ובמצוות של השנה כולה, לפי הסדר.

דינים אלו קשורים לזמנים מסויימים במשך היום והלילה, או במשך השנה, שאז חייבים לקיימם, ואינם קשורים לזמן אחר במשך השנה.

ואילו ההתחלה של "אורח חיים" (וכן של האדם), וסיומו הם שני תמידים¹⁴. שחלים תמיד, בכל זמן בימי חייו של האדם – במשך כל השנה כולה ובמשך כל היום כולו מדי יום ביומו.

ולכן הם נקבעו באופן, ש"תמיד" אחד מופיע כראש והתחלה של "אורח-חיים", וה"תמיד" השני מופיע בסיום וחותם:

תחלת השולחן ערוך "שויתי ה' לנגדי תמיד" היא יראת ה', כפי שמאריך ומפרט שם¹⁵ הרמ"א: "כשישים האדם אל לבו שהמלך הגדול הקדוש-ברוך-הוא אשר מלוא כל הארץ

**לעילוי נשמת
אי"א וו"ח
הרב התמים אהרן יעקב
בן הרב התמים מרדכי אליהו ע"ה
שוויי**

זכה להיות מלמד ומגיד שיעור
בישיבת תו"ת ליובאוויטש במאנטרעאל וניו יארק
עפ"י הוראת כ"ק אדמו"ר מה"מ
במשך יותר ממ"ג שנה
ואח"כ נבחר להיות מו"צ
וחרב בד"צ של ק"ק קראון הייטס
במשך טו"ב שנים
השאר אחריו דור ישרים חסידים
שלוחים ומחנכים ועוסקים בצ"צ
נפטר ערב שבת קדש
ל' ניסן א' דר"ח אייר ה'תש"פ
הובא למנוחות בו ביום אחרי חצות
ת' נ' צ' ב' ה'
(מנוסח המצבה)

נדפס ע"י ידידיו

משפחות וגלוב, חיימסון, צייטלין, לייט,
אבוקסיס, ציפל, דרואין, ליבליך ולולוין
שיחיו

16 ובוה שונה ה"תמידים" דב' ענינים אלו – יראה ושמחה – משש המצוות ש"חיובן תמיד" (אגרת המחבר ספר החינוך בסופה – נדפסה בתחילת ס' החינוך). ולהעיר שבטוש"ע אין הלכות מיוחדות לשש מצוות אלו.
17 תהלים ב, יא. שם ק, ב.
18 ראה במג"א (סק"ב) על דברי הרמ"א וטוב לב משתה תמיד: בשמחות מצות (וראה יד אפרים שם – נעתק לקמן הערה 65). והיינו שמפרש, דטוב לב משתה תמיד צ"ל "בשמחות מצות".
19 וכמו בענינים הכלליים: מצות זכירת יצי"מ שבכל יום, שזמנו בשנה הוא בהג הפסח זמן חירותנו: נותן התורה ל' הווה שנותן לנו בכל יום (לקר"ת נצבים מו, ב. סוכות פא, ג. וראה ברכות כב, א. סג, ב) שזמנו בשנה הוא בחגה"ש זמן מתן תורתנו. וכו'. וראה ד"ה ועשית חג שבועות תש"ה פמ"ה.
20 סי' תרצו.
21 רמ"א שם.
22 שו"ע שם (ממגילה ז, ב). וכ"ה בטור שם.

10 ל' הכתוב – משלי טו, טו.
11 בר"כ כאן בסופו. הובא בשערי תשובה לשו"ע. וראה גם נמוקי או"ח כאן.
12 ל' הכתוב – תהלים טו, ח.
13 ל' הברכ"י (ושערי תשובה) שם. וראה נמוקי או"ח שם.
14 פרשתנו כט, לח. והרי בשנה זו (תשמ"ו) פורים קטן מתברך מפרשת תצוה (כברוב הפעמים), ובפרט שהוא בתחילת השבוע – ביום א'. וראה סידור אדה"ו שם, דגם ערב פורים קטן אין אומרים תחנון ונפילת אפים, וכשחל ערב פורים קטן בשבת (כבשנה זו) א"א צדקתך. ולהעיר מכלבו הל' פורים בסופן דגם לפנייהם ולאחרייהם דשני הימים באדר ראשון אסורין בהספד ותענית (ובמאירי מגילה שם מספקא ל' בזה). אבל מסקנת כל הפוסקים דאינו אסור – ראה כף החיים כאן אות ז.
14* שבאים בתחילת היום – תמיד של שחר, ובסיומו – תמיד של בין הערבים, שעליו השלם כל הקרבנות.
15 הובא בשו"ע אדה"ו שם בב' המהדורות.

הוספה

בשורת הגאולה

פח.

ועוד ועיקר, לזעוק להקב"ה על אריכות הגלות, "עד מתי"... ולבקש ולדרוש ולעשות כל מה שאפשר שתיכף ומיד תבוא הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

. . . בני נמצאים כבר בגלות יותר מאלף ותשע מאות שנה ומשיח צדקנו עדיין לא בא!... כבר סיימו כל עניני העבודה דזמן הגלות, וכבר נעשו כל הפעולות בכל האופנים האפשריים (כולל ובמיוחד ע"י השמחה בחודש אדר במשך ששים יום), ולא יודעים מה ניתן לעשות עוד, ואעפ"כ, עובר עוד שבוע, עוד יום ועוד רגע, ועדיין לא באה הגאולה האמיתית והשלימה בפועל ממש!

(משיחות ג', ועש"ק וש"ק פ' תצוה, ד', יו"ד ו"א אדר ראשון תשנ"ב)

אין סתירה בין קביעה זו לבין המבואר במספר מקומות שחג הסוכות, זמן שמחתנו, הוא²³ המקור לשמחה של כל השנה כולה.

וכידוע²⁴ שהכוח לענינים הכלליים בעבודת ה' נובע מהחודש הכללי, חודש תשרי: ראש השנה, הזמן של "תמליכוני עליכם"²⁵, הוא המקור ליראת שמים במשך השנה כולה, יום הכפורים – מקור לענין התשובה, סוכות ושמיני עצרת ושמות תורה – זמן שמחתנו – נותנים את הכה לקיים תורה ומצוות במשך כל השנה בשמחה,

וכנרמו בדברי הרמב"ם²⁶, ששמחה של מצוה – "השמחה שישמח האדם בעשיית המצוה... עבודה גדולה היא..." – באה בהמשך של ה"שמחה יתירה"²⁷ שהיתה במקדש בחג הסוכות –

ויש לומר, שזאת דוקא בתקופה שבית המקדש היה קיים, כאשר כל הענינים היו כתיקונם ובשלימותם, אז קבלו חיות בעבודת ה' במשך השנה כולה מחגי תשרי, והשמחה בעבודת ה' שאבה מ"שמחה יתירה" שהיתה במקדש בחג הסוכות.

אך בתקופת הגלות, בזמן של העלם והסתר, אין די בשמחה של חג הסוכות כדי להשפיע על העבודה של השנה כולה²⁸. כי הימצאות ענינים אלו בחודש תשרי, היא כחיות של כל האיברים הנמצאת בראש, שבו החיות נעלה מכדי להתלבש ולהחיות את האיברים שבגוף, וכך נמשל, ענינים אלו בעבודת ה' נמצאים בחודש תשרי בדרגה געלית ביותר²⁹ מכדי להשמיע על עבודות פרטיות מסוימות שיהיו בגלוי בעבודת האדם במשך השנה כולה³⁰.

(23 ראה בארוכה דרושי תה"ס בלקו"ת וכו'.

(24 ראה מאמרי אדה"ו תקס"ו ע' שעט. אדה"ת ברכה ע' א'תתסו. סה"מ תרנ"ד ע' לו. סה"מ תש"ב ע' 49. וראה לקו"ת ראה לב, א (רד"ה אני לדודי).

(25 ר"ה טז, א, לד, ב.

(26 בסוף הל' לולב.

(27 שם ה"ב ואילך.

(28 ובפרט שבזמן הגלות אין ה"שמחה יתירה" כמו שהיתה במקדש.

(29 ראה מקומות שבהערה 24, שהם שרשים ומקורים.

(30 מש"כ בזמן הבית שגם דרגת העבודה במשך השנה היתה באופן געלה יותר, ובמילא – קרובה יותר לדרגת העבודה בחודש תשרי.

ולכן יש הכרח בהשפעה ונתינת כוח "קרובה יותר"³¹, של יום ודרגה, שאינם בחודש הכללי, כך שיוכלו להוות מקור ונתינת כוח לימי השנה.

ובענינו – השמחה התמידית במשך ימי השנה – "טוב לב משתה תמיד" – נובעת (אמנם גם מחג הסוכות, אך) באמצעות השמחה של ימי הפורים, שהם מימות השנה שהפכו לימי שמחה דוקא בגלות, ויותר מכך, אלה הם ימים המותרים בעשיית מלאכה, כימים אחרים של השנה³², ולכן ביכולתם להשפיע על שמחה כללית בכל מצב שבו שרוי היהודי, ואף במצב של גלות וחולין.

לפי זה יובן ההבדל בקשר לכך בין הרמב"ם לבין ה"שולחן ערוך":

הרמב"ם עוסק בספרו בענינים גם כפי שהם בתיקונם ובשלימותם, כולל תקופת הבית³³, שבזמן שבית המקדש קיים, נתינת הכה לשמחה של מצוה היא מ"שמחה יתירה" שבחג הסוכות שבמקדש.

ואילו ב"שולחן ערוך" מדובר רק על הלכות הנהוגות בזמן הזה, כאשר נתינת הכה לשמחה היא מימי הפורים – ולכן מופיע הענין של "טוב לב משתה תמיד, כהמשך וחיותם של הלכות פורים (מגילה).

ד. מדוע דוקא פורים קטן?

אך אין די בהסבר זה, כי בכך מובן הקשר של סיום שולחן ערוך רק לפורים באופן כללי, אך עדיין אין מובן מדוע מופיעות בסיום השולחן ערוך דוקא הלכות פורים קטן, וכיון שכל עניני התורה מדויקים, כדלעיל, יש לומר שלסיום "אורח חיים" יש קשר מיוחד עם המשמעות של פורים קטן.

(31 ולאידך צ"ל גם שמחה גדולה יותר – שמחה בל"ג דפורים, ואינה מספיקה השמחה דזמן שמחתנו שהיא בהגבלה – ראה סידור סוף ש' הפורים (רפג, ד). וראה תו"א מג"א צט, ג ואילך. לקו"ת נצבים מח, א. ועוד.

(32 ש"ע או"ח ר"ס תרצו. אלא ש"האידנא נהגו בכל מקום שלא לעשות והעושה כו" (שו"ע ורמ"א שם). וראה בארוכה תו"א שם צט, ד ואילך. ועוד.

(33 כפשוטו שהרמב"ם כולל בחיבורו כל הדינים שבזמן הבית ושולחן ע"ל.

תורה... ועוד נהגו להקיף עם ספרי התורה... והכל משום שמחה" – כי מנהג שמוכא ברמ"א הוא גם כן דין וחובה.

ויש לומר שזאת, כדלעיל, משום ששמחת פורים קטן היא בדומה לשמחה הבאה בסיום ולאחר העבודה, שהיא "מעל" העבודה, ובמילא היא "מעל" אופן כלשהו של חיוב, שמחה זו באה מצד ישראל⁶³.

במילים אחרות: אילו היה ציווי או מנהג על שמחה זו הרי שעצם עובדה זו שמשמעותה שהשמחה היא חלק מחובת קיום השולחן ערוך, היתה גורמת בהכרח לתערובת של עול ויראה בתוך השמחה.

ויש לומר, שלכן שמחה זו היא ההכנה לשמחה שלעתיד לבוא, כפי שאומר ה"מגן אברהם"⁶⁴ על דברי הרמ"א, "וטוב לב משתה

(63) וראה לקו"ש [המתורגם] ח"ט ע' 413 ואילך.
(64) סק"ב.

תמיד" – "בשמחות מצות אלקינו להעמיד⁶⁵ או ימלא שחוק פינו⁶⁶", ולעתיד לבוא תהיה "שמחת עולם על ראשם"⁶⁷, והכוונה היא גם לשמחה תמידית ושמחה בפני עצמה.

ולכן מגיעים על ידי ההוספה בשמחה בזמן הגלות ובאופן של מעלין בקודש, גם בקודש של "טוב לב משתה תמיד", וזה מביא, במהרה בימינו⁶⁸ ממש "שמחת עולם על ראשם".

(משיחות ש"פ תשא, שושן פורים קטן – תשכ"ז, תשמ"ד)

(65) ביד אפרים מג' בדברי המג"א, "בשמחת מצות. ונוכה בית אלקינו להעמיד".
(66) תהלים קכו, ב. וראה ברכות ל, ס"ב: אגא תפילין מנחנא. ולהעיר מהמגילה ויקר אלו תפלין (מגילה טו, ב).
(67) ישע' לה, י. נא, יא.
(68) סיום לשון המג"א שם. ולהעיר מבאר היטב שם: בית תפירתנו במהרה יעמוד וביראה אותו לעבוד. נכון יה' הר הבית בראש הרים עדי עד. ו"ל שמדגיש ענין היראה כאן – לקשר סופו לתחלת השורע, כנ"ל בפנים.

לכאורה יש לומר, שההסבר שהובא לעיל (סעיף ג), מדגיש אף הוא את הקשר של הסיום דוקא לפורים קטן, יותר מאשר פורים בכלל, כי אמנם פורים מותר בעשיית מלאכה, אך בכל זאת זהו יום הנבדל במצוות רבות – קריאת מגילה, משלוח מנות ומתנות לאביונים, ובתפלה וכדומה, אשר מעסיקות את היהודי במשך רוב היום³⁴, ואילו פורים קטן אין בו מצוות מיוחדות, ומשום כך הוא קרוב יותר אל כל ימות השנה, ולכן משפיע עליהם יותר בענין השמחה – "משתה תמיד".

אך אין לומר כך, כי: א) ניתן לומר זאת אך לפי הדעות הסוברות ש"חייב להרבות במשתה ושמחה בי"ד שבאדר ראשון. אך הרמ"א ממשיך ואומר, ואין נוהגין כן", אלא רק "ירבה קצת בסעודה כדי לצאת ידי המחמירים"³⁵ – וכיצד יגרום יום זה ל"משתה תמיד" בכל השנה כאשר בו עצמו אין חובת שמחה?

ב) ועיקר: כיצד ייתכן לומר שנתנית הכוח למשתה תמיד, שמחה תמידית בכל שנה ושנה, נובעת מפורים קטן, הקיים רק בשנה מעוברת?

ה. ההכנה לעבודת ה' – קבלת עול מלכותו

כדי להבין זאת יש להקדים ולבאר את סוף דברי הרמ"א, "וטוב לב משתה תמיד", הרומזים, כאמור לעיל, לענין השמחה בעבודת ה'. שהרי, לכאורה: מדוע נקבעו שני התמידים באופן כזה, ש"שוייתי ה' לנגדי תמיד", מופיע בתחלת השולחן ערוך, ו"וטוב לב משתה תמיד" מופיע לאחר כל "אורח חיים" בסופו ממש? – "שוייתי ה' לנגדי תמיד" הוא יסוד ועיקר בעבודת ה' ומשום כך הוא הראש וההתחלה של כל "אורח חיים", וכך צריך להיות גם לגבי "וטוב לב משתה תמיד", כי גם השמחה היא יסוד בעבודת ה', החל מתפלה וברכות השחר³⁶?

(34) וגם אין עושין בו מלאכה (כנ"ל בהערה 32) – וראה לקמן בפנים סעיף ז קרוב לסופו שמנהג המוכא בשורע הוא עתה כדון, משא"כ בפורים קטן – ראה ב"י (בשם סמ"ק) או"ח סו"ס תרצו. דרכי משה שם. עט"ז לשורע שם. אלי רבה וזוטא. ועוד.
(35) אבל ראה לקמן ס"ז מהט"ז.
(36) דלא יעמוד להתפלל אלא כו' מתוך שמחה (של

ויש לומר, שההסבר לכך הוא:

בשני ה"תמידים" – בתחלת אורח חיים ובסופו – אין הרמ"א מתכוון לשני ענינים אלו כפי שהם כחלק מעבודת ה', חלק מקיום השולחן ערוך, אלא כוונתו היא לענינים אלו כפי שהם מהוים א) הקדמה – לפני התחלת קיום השולחן ערוך, ב) סיום – לאחר גמר קיום השולחן ערוך:

לפני שיהודי מתחיל בקיום תורה ומצוות דרושה ההכנה של "שוייתי ה' לנגדי תמיד" – קבלת מלכות ה', כדברי חו"ל³⁷: "יקבל עליו עול מלכות שמים תחלה ואחר"כך מקבל³⁸ עליו עול מצוות".

קבלה זו של עול מלכות ה' צריכה להיות בגלוי לפני שמתחילה העבודה של קיום התורה והמצוות בפועל, לאחר שהיהודי כבר שקוע בקיום תורה ומצוות אין מורגשת אצלו בגלוי קבלת עול מלכות, אלא קבלת עול מצוות, קבלתו על עצמו לקיים בפועל את גזירות המלך וציוויו.

לאחר מכן, בסיום ולאחר העבודה, מגיעים לידי "וטוב לב משתה תמיד": לאחר סיום העבודה, בא השכר על העבודה, שזוהי³⁹ השמחה שיש ליהודי על כך שקיים את המוטל עליו והתקרב על ידי כך אל הקדוש־ברוך־הוא – מצוה מלשון צוותא וחיבור⁴⁰. לשמחה זו ניתן להגיע בגלוי רק לאחר סיום העבודה:

אמנם גם העבודה עצמה צריכה להיעשות מתוך שמחה, עבדו את ה' בשמחה, אך כיון שאז עוסק היהודי בעבודתו את ה', הוא אינו מסוגל להיות חדור כולו בשמחה מושלמת, כי הוא חש באותו זמן תחושה של קבלת עול, יראת ה', הנדרשת בשעת עבודת ה'. רק לאחר סיום העבודה מופיעה השמחה באופן גלוי

(מצוה) – ברכות לא, א. טוש"ע או"ח סצ"ג ס"ב ג. – וכן לדבר הלכה" (שבת ל, ב. וש"נ).
(37) משנה ברכות רפ"ב. וראה מכילתא יתרו כ, ג. ועוד.
(38) כ"ה במשנה שבגמ' (בבלי). ובמשנה שבמשניות (וירוש'): יקבל.
(39) ע"ד המבואר בתיא פ"ד (כ, רע"א) בענין אהבה בתענוגים.
(40) לקו"ת בחוקותי מה, ג. ועוד.

לזכות

כ"ק אדוננו מזרנו ורבינו

מלך המשיח

ויה"ר שע"י קיום הוראת

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח (בשיחת ב' ניסן ה'תשמ"ח)

להכריז יחי, יקויים הבטחתו הק',

שההכרזה תפעל 'ביאת דוד מלכא משיחא'

יחי אדוננו מזרנו ורבינו מלך המשיח

לְעוֹלָם וָעֶד

וחודרת אליו במלוא עוצמתה.

בדומה לענינים המופיעים בחודש תשרי, החודש הכללי: בראש השנה וכו', הימים הנוראים, קיימת עבודה של „גילו ברעדה“⁴¹. כלומר, אמנם, קיימת או שמחה, ואף שמחה גדולה⁴² ביותר על המלכת הקדוש־ברוך־הוא למלך, אך השמחה מלוכשת ביראה – „גילו ברעדה“. גילוי השמחה הוא בסיום המועדים, בחג הסוכות וזמן שמחתנו, ובעיקר בסופו ממש – בשמחת תורה.

וכך גם בעניננו: השמחה הגלויה היא לאחר השלמת העבודה, ממש בסוף אורח חיים.

1. שמחה של מצוה ושמחה שלעצמה

וזהו ההבדל בין השמחה שעליה מדבר הרמב"ם לבין זו שעליה מדבר הרמ"א:

הרמב"ם בסוף הלכות לולב אומר לגבי שמחה של מצוה, „השמחה שישמח אדם בעשיית המצוה“, ושמחה זו נובעת מה„שמחה יתירה“ שהיתה בחג הסוכות, שהיא חלק ממצות השמחה במועדים, כפי שאומר שם הרמב"ם⁴³.

אך בשולחן ערוך מדובר על „טוב לב משתה תמיד“, על השמחה בפני עצמה – על כך שהוא יהודי וקשור תמיד אל הקדוש־ברוך־הוא – שמחה המופיעה בגלוי בסיום העבודה, כדלעיל. ושמחה זו מתבטאת במיוחד במשמעות של פורים קטן:

בימי השמחה שבכל השנה כולה יש מצוות הלכות ומנהגים הקשורים אליהם, כך שהשמחה מושפעת גם מתחושות אחרות הבאות לידי ביטוי בעבודת ה' – עשיית מצוה, קיום מנהג וכדומה. אפילו שמחת הפורים, שצריכה להיות „עד דלא ידע“, אינה⁴⁴ מקיפה את היום כולו⁴⁵. יש מצוות נוספות ביום זה,

(41) תהלים ב, יא. וראה לקו"ת נצבים מז, א ואילך. ועוד.
(42) ראה סה"מ תש"ג ע' 6 בסופו.
(43) וראה בארוכה לקו"ש [המתורגם] ח"י ע' 288 ואילך. וש"נ.
(44) ולהעיר מדרכי משה סו"ס תרצו בנוגע לפורים שמסיים, ולהיות גילה ברעדה.
(45) במ"א נתבאר (לקו"ש [המתורגם] ח"ג ע' 170. ח"ז

הדורשות דוקא „ידע“, כדלעיל – קריאת המגילה, משלוח מנות ומתנות לאביונים וכו', ואדרבה „נוהגין לעשות סעודת פורים (רק) לאחרי מנחה“⁴⁶.

ולעומת זאת בפורים קטן אין מצוות מיוחדות, ויום זה נבדל מימים אחרים דוקא בשמחה שבו.

יוצא מכך, שבשמחה של פורים קטן אין „מעורבים“ שום ענינים אחרים של עבודת ה' – וזהי שמחה בטוהרה.

2. הדרגות בשמחה להיפך מתוקף חובתה

לפי זה יש לבאר את דברי הרמ"א בסופו „וטוב לב משתה תמיד“, אך יש להקדים ולומר: על סוף דברי הרמ"א „מכל מקום ירבה קצת בסעודה...“ אומר הט"ז: „בהג"ה תשב"ץ סימן קע"ה כתב דיש להרבות, ורבינו יחיאל מפרי"ש רגיל להרבות ולהזמין בני אדם כמשמעות לשון המשנה אין בין אדר כו', ושפיר מסיים רמ"א כאן וטוב לב משתה תמיד“. ומכך מובן שהט"ז סובר שבדברי הרמ"א „וטוב לב משתה תמיד“ כוונתו היא⁴⁷ לרמוז שאין די ב„ירבה קצת בסעודה“, כפי שאמר לפני כן, אלא⁴⁸ שיש להרבות בסעודה ובשמחה מעין אדר שני – „אין בין אדר...“.

ונדרש הסבר: מדוע אין הרמ"א מציין במפורש שיש להרבות בשמחה⁴⁹, והוא רק רומז לכך ב„וטוב לב משתה תמיד“?

[המתורגם] ע' 20 ואילך. ח"טו [המתורגם] ע' 394 ואילך] דכין דסמך „ימי“, למשתה ושמחה ענין המשנה י"ל שהוא חיוב תנשך על כל רגע של „ימי“, אלא שבכל רגע מקיים זה ע"י שקיים (או שיקיים) לבסומי בסעודת פורים – ע"ד ברכות התורה, הנהגין ועוד. אבל כמובן, העש"י (דהמשתה כו') בפועל אפ"ל במשך כל היום, ואדרבה – מוכרת שתה' לאחרי קיום שאר מצוות היום (הדורשות מצב של „ידע“), ככפנים.

(46) רמ"א שם סי' תרצה.
(47) וראה שערי תשובה סק"ב. וצ"ע בדבריו.
(48) ובא"ל רבה ווטא כ' לענין משתה ושמחה בט"ז אדר ראשון, ואפשר שנכלל במה שסיים (הרמ"א) וטוב לב משתה תמיד.
(49) ובלבוש כאן: ומצוה להרבות בהם משתה ושמחה קצת משום דיומ"י נס ניהנה.

כאשר ישראל מקבלים על עצמם סייגים וחומרות שאינם כתובים במפורש בתורה שבכתב, ניכרת חביבות, השמחה והתענוג שיש להם בקיום רצון העליון⁵⁰.

ובעניננו: השמחה שעליה קיימת חובה מפורשת בתורה, כלומר, שניתן לחייב בה את כולם ובאופן שווה, מוכיחה שהיא בהתאם למעלת האדם שישנה אפילו אצל הפחות שבאדם. השמחה היתירה של שמחת בית השואבה, הקשורה לניסוך המים, שעליה אין חובה מפורשת בתורה שבכתב, מצביעה על שמחה עמוקה וגדולה יותר, וההקפות שאינן חובה אף מדרבנן, אלא מנהג בלבד, מבטאות שמחה עמוקה עוד יותר הבאה מצד ישראל, שהם חידושה והנהיגוה⁶⁰.

וכך, ואף יותר מכך, לגבי פורים קטן: הרמ"א מביא את הענין של „להרבות בשמחה“ רק כרמז וסיפור דברים, כפירוש הט"ז, משום שזוהי דרגה נעלית כל כך של שמחה, שאין עליה חובה מפורשת בשולחן ערוך, אף לא במנהג, בדומה למנהג ההקפות של שמיני עצרת ושמחת תורה, שאינו מופיע⁶¹ בשולחן ערוך אך מופיע בכל זאת ברמ"א, כדבריו⁶² „וקורין יום טוב האחרון שמחת תורה, לפי ששמחין ועושין בו סעודת משתה לגמרה של

ויש לומר, שזה בדומה להבדלי הדרגות שאנו מוצאים בחובת השמחה בכלל: השמחה במועדים – חובה מן התורה, ושמחת בחג⁵⁰. השמחה הקשורה לניסוך המים בחג הסוכות, ש„הוא הלכה למשה מסיני...“ שאינו מפורש בהדיא בתורה שבכתב רק מדרבנן סמכה אקראי⁵¹, שזוהי שמחת בית השואבה⁵². ויש שמחה של ההקפות בשמיני עצרת ושמחת תורה שאינה חובה אף מדברי סופרים אלא מנהג בלבד⁵³.

ולמעשה אנו רואים, ששמחת בית השואבה גדולה יותר – „שמחה יתירה“ – לעומת שמחת יום טוב בכלל, ושמחת ההקפות היא אף גדולה יתר, כמנהג ישראל⁵⁴, בעוד אשר בשמחת בית השואבה יש הבדלים בין היהודים באופן השמחה – „לא היו עושין אותה... אלא גדולי... ואנשי מעשה“ ואילו „כל העם... באין לראות ולשמוע“⁵⁵, הרי שבשמחת ההקפות משתתפים כל ישראל⁵⁶.

ומבואר על כך⁵⁷, שהיא הנותנת – ככל שהשמחה עמוקה יותר ורבה יותר כך פוחת תוקף החיוב, והשמחה באה מהיהודי עצמו. בדומה למעלה של דברי סופרים על דברי תורה, מדברי חז"ל⁵⁸, „ערבים עליו דברי סופרים“, „חביבים עליו^{58*} דברי סופרים“ –

(50) ראה טז, יד. רמב"ם הל' יו"ט פ"ו הי"ז.
(51) לקו"ת סוכות ע"ט, ד (וש"ג). ובסידור ש' חגה"ס (רסת, א) „ואינו מן התורה“.
(52) אלא שהרמב"ם אינו מוכיר בהל' לולב שם דה„שמחה יתירה“ שייכת לניסוך המים ושנקראת „שמחת בית השואבה“, וכידועה השקו"ט בזה (וראה לקו"ש [המתורגם] ח"יו ע' 285 ואילך. וש"נ). ואכ"מ.
(53) ראה לקו"ת שם פ, סע"ג. סידור שם רסט, ב.
(54) וראה סידור אדה"ז לפני סדר הקפות: ולהקף .. בשמחה גדולה ולרקד בפניהם ולרנן ולסבב עמהם בשמחה רבה.
(55) רמב"ם הל' לולב פ"ח הי"ד.
(56) ראה לקו"ש ח"יד ע' 166 ואילך.
(57) ראה בסגנון תורת החסידות – לקו"ת וסידור (שבעה ע"ה) שם ואילך.
(58) ע"ז לה, א ובפרש"י שם. ירושלמי ברכות פ"א ה"ד. וש"נ. שהש"י עה"פ כי טובים דודיק מין (א, ב (ב)). ובתרא (נב, ד) ד"ה להבין כו' כי טובים „עלי דוקא“ (שם נג, סע"א).
(58*) כ"ה הגירסא במס' ע"ז כת"י (גי. תשי"ז). וכן הובא בתו"ח שמות (פד, ב).

– בירושלמי ושהש"ד שבערה הקודמת, חביבים (ד"ס) יותר מד"ת – בלי תיבת „עלי“ (וכן ליתא בירושלמי סנהדרין פ"א ה"ד. ע"ז פ"ב ה"ז). אבל להעיר שבדפוס ירושלמי עם פ"י יפה מראה, וכן בירושלמי שבע"י (ברכות שם) – „חביבין לישראל“*. ולהעיר שבר"ח ע"ז שם מביא סוגיית הירושלמי הנ"ל ד„חביבין ד"ס מד"ת תדע שהרי ר"ס כו"י“.
(59) וראה בארוכה לקו"ת מטות (פה, רע"א ואילך). ושם, שע"י ד"ס נתעוררה האהבה רבה. ע"ש.
(60) ראה גם לקו"ש ח"יא ע' 87. ובכ"מ.
(61) אף שהביא זה בכ"י על אתר: ועושין משתה ושמחה וי"ט לסימנה של תורה (ל' הטור שם) .. ומצאתי עיקרו של מנהג במדרש .. מכאן שעושין סעודה לגמרה של תורה.
(62) אר"ח סי' תרסט.

(* אבל בתו"א שבעה ע"ה הקודמת מדייק „עלי דוקא“ ובדוב (כז) המקומות בחסידות הובא מרז"ל ד„ערבים עליו ד"ס כו"י. ולא „חביבים כו"י“ (גם בתו"ח שם: א) אינו לשון מאמר הירושלמי כ"א לשון הבבלי ע"ז (ופרש"י) שם. ורק משנה מ„ערבים“ ל„חביבים“. (ב) במשך המאמר שם איתא „ערבים עליו כו"י“.